

Nunaqahimangitun katimaviqaqtun huraatjat & Takunakhiliktun huraatjat Nunavunmi

Talvuuna 2010mi tapkuat Kanatian Tamaquyutunik Katimaviqaqtun Huraatjat Anguhiqiyit Katimayingit (Canadian Endangered Species Conservation Council (CESCC) ilitugivaktun 17nik katimaviqaqtun huraatjat nalvaaqtaunnghaimaitun Nunavunmi.

Ukuat taivagaat "nunaqahimangitun katimaviqaqtun huraatjat". Ilangit ukuat nauttiat huraatjatlu ilaugiaqaqtun taima "takunakhiliktun huraatjat", taima naunairutiqaqniaktun angiyumik ihumaalutigyauniaqtun hivumuungnirmut inuuhianut talvani Ukiuktaqtumi.

Hunauyuq nunaqahimangituq huraatjat?

Nunaqahimangitun huraatjat naunairutiqaqtuq taima nalvaqtauluangituq nunaptingni. Nuitiqihimayut inungnin aulaviliqinikkut, taima aulavikhaat hamani hanayagiikhimayut aulavikhaat havaktinin (imaatun itun huraatjat aulavikhaat nuitiqihimayut nirihihimagiangat kumaknik avingngaknik hunavalungniklu), mihingnaitumik ilauliktun (umiakkungnir agyaknir imaqmiklu uqumailitiqaqtunik) taimaluuniit avatiliqinikkut (imaatun itun allanguqtiqinirmut hilaptingnik taima huraatjat aulalipaktun). Imaitunik nunaqahimangituq huraatjat Nunavunmiliktun talvanin nunaquyumin qaivaktuq Yiarapmin Qupanuaq (European Starling (*Sturnus vulgaris*), taima nuitiqihimayut Nunayuqaptingni Inungnin talvanga Yiarapmin.

Hunauyuq takunalihaaliktun huraatjat?

Tamaitaungitun takunalihaaliktun huraatjat ihumagiyauluangitun takunalihaangitun nunamin. Una naunairutikhaq pihimayut tapkuninga takunalihaaliktun huraatjanik taima nunagingngitamingnut namatumik nunagitaqtun taima ayuknautikhaqmik aituivaktun nunamut, huraatjanutlu allanut, inungnutlu inuuhianut, taimaluuniit maniliukhimaagtun hanaqitjutingnut (ISAC, 2006-mi). Imaatun itun takunalihaaliktun huraatjat talvani hivuraani Kanatami taimaitun Zebra Mussel-mik taivagait (*Dreissena polymorpha*) Uviluit, taima aulatitihimayut talvanga Tununganin Amialikanmi talvuuna umiakktuq piiqtauhihaaqhutik uqumailitaangit imait. Tamna Zebra mussel-ngit Uviluit ivalipaktun qilaminuaq taimalu amigaikpakhutik qanganin qihuknirmi. Talvuuna nunagilikpaktaat huraatjat nunangani, taima ikiklutitigivaktun niqautainik allanut huraatjanut taimalu nipingarutigivaktun amigaitunik talvanga qayangnut igluuqaqvikhangitlu imaqmi. (Benson and Raikow, 2010-mi).

Huraatjat: Nauttiak Field Sow Thistle taivagaat (*Sonchus arvensis*)

Takunalihaaliktun Huraatjat Ayuknautiqaqniatun: Tamna naunaittiak Field Sow Thistle nauvaktuq qilaminuaq, ayuknaitumik taimalu amigaikaangat imailiunginaqpaqtait allat nauttiat. Taima ikiklilaaktitiyaqaqtun nunaqaqtun nauttiantun taima inikhailiuraangamik imiqiliraangamiklu.

Nuitiqihimayut Inivikhangit: Mihingnaitumik nuitiqihimayut talvanu Yurapmi Tun-nunirmut Amialikanmut tigumiakvikhaanin niqivalungnin nautjutikhauyuni. Una nauttiatq hiamitiqaqtuq unghahitumut. Kanatami humiliqaak taima nautijutikhangit aullainagamik unghahitumut anirinmi.

Huraatjat: Tamna Yurapmin Qupanuaq (*Sturnus vulgaris*)

Takunalihaaliktun Huraatjat Ayuknautiqaqniatun: Ingutaaqtiyaqaqtun nunaqaqtun qupanuanik taimalu pikiutaqviat inigilikhugit taimalu niqikhainiklu niriinalikhugit.

Nuitiqihimayut Inivikhangit: Nuitiqihimayut pihukhaakhimayutun Tunnuganut Amialikanmut Yurapmin. Ukuat qupanuat hiamitiqaqtun nanminikkut talvuuna aullaviingit Kanatami.

Huuq ihumaalutikhaqaqtukhauyugut takunalihaaliktun huraatjanik?

Taima takunalihaaliktunik huraatjat nuitiqtilihaaraangat inuuvakhtutiklu, inuugaingit amigaikyumiqtaqtun qilaminuaq taima piqangitnamik huraatjanin niqautigivaktainik. Takunalihaaliktun huraatjat niriyaqtun nunanganitun huraatjanik, nirhingngutivakhtutik inikhailiuvakhtutiklu, taimalu nuitiqivaktun allanut huraatjanut kumaknik aaniarutingniklu. Takunalihaaliktunlu huraatjat ilitagiyaunginaliktun humiliqaak taima hivumuuningit tamaaqpaklialikhtutik / tamaaqpaklialiktunlu nunaqaqtun huraatjanut (Lassus and Lewis, 2010-mi).

Hadjagamiq piqangitun huraatjanik Nunavunmi taima tungavikhaqangitun imaqmiutami nunamiitukhanikluuniit takunalihaaqtunik huraatjanik.

Qanuq Ikayugiaqaqtutin?

Ilitugipkailutin

Takuvakpin allanik nauttiani, huraatjanik, kumaniklu Nunavunmi?

Ikayuurutikhat ukuninga huraatjanik akhuuqnaqtu. Ilitugipkailugit **tunngaviat** humilu takuvaktatun ukuat huraatjat (GPS-ngit Nuanairutaingit atuqlugit ikayuutiginiyaqtavut) taimalu tunihimalutin **nallunaitunik naunairutingnik** nauttiani, kumaknikluuniit. Taimaliugiaqaqtutin **piksaliuklugit**.

Ilihimalugit taimaitaungitun huraatjat takunalihaaligtun huraatjat taimaitaungitun. Takuguvit ilihimangitangnin takuluangitangnitluuniit takuluayutatunluuniit nauttiani huraatjanikluuniit, akhuuqnaqtun ilitugipkaigunni.

Ayuknautingnik pittainahuaqlutin; hivulliqpaag malikhautikhat ilitugipkailugu huraatjat taima nunaquyaqput kanatam nunaquyungalu havaktiingit upautiyangit ayuknaitumik ihuaqtumiklu. Ilitugipkaifaaqniaqugut nalvaaqhgumunuk ilingnut naunairutingniklu talvuuna huraatjamut takuyangnik.

Ilaqatigiikluta

Nanminikkut ilituqhainahuaqpaklutin ilihailutinlu tapkuninga takunalihaalitunik nunaqangitunlu huraatjanik. Ilitugipkailugitlu takuguvit ilihimatangngitamnik allatqiinganikluuniit huraatjanik.

Ilitugipkailutin huraatjanik nunani Anguhiqiyikkutnut.

Naunaiqyumigumaguvit taimaluuniit Anguhiqiyi talvaniingitpan hivayaqlugit:

Janelle Kennedy

Angayuhic Nallunaqtuliyiyi Uqautjiyi (Imaqmiutauyuni)
Havakviat Avatiliqiyikkut,
Iqalliqiliqiyi Nattiliqiyikkut Aviktauningani
Qiuquta 1000 Nayuga 1310,
Iqaluit, Nunavut, X0A 0H0
☎: (867) 975-7706, 📠: (867) 975-7754
✉: jkennedy1@gov.nu.ca

Matthew Fredlund

Maligaliqiyut Munaqhiuyutlu
Uumayunik Havaktiuyuy, Havakviat Avatiliqiyikkut,
Uumayunik Avaiktauningani, Iglulik, Nunavut
☎: (867) 934-2178
✉: mfredlund@gov.nu.ca

Kimberly Howland

Ihivriuqti Nallunaqtunik, Ukiuktaqtumi Huraatjanik
Iqalliqiliqiyi Tariuqmiutaulyiyi Kanatami
501 University Crescent,
Winnipeg, Manitoba R3T 2N6
☎: (204)-984-4227, 📠: (204)-984-2403
✉: kimberly.howland@dfo-mpo.gc.ca

Una havaakhaq aulahimayut talvuuna kiinauyaliqiyunut ikayurutingnit talvanga: Avatiliqiyunut Kanatami

Environment
Canada

Environnement
Canada

Qanuq takunalikhaaqtun huraatjat Nunavunmmungakpaktun?

Huraatjat nuutiqtivaktun nunaqyuami tamaini talvuuna inuungnin hulilukaaktunin, taima agyaktuutikkutlu, taima nuutiqtivaktun huraatjat aullalikpaktun ungahiktumut nunanganut taimalu qangtiuvakhutik aullavikhaingitukhat taima nanminikkut. Nunavut aullayuituq kihimi Kanatam nunanganin taimattaug apqutiqaluangitman, umiaqtuqaluauiyitalu alapaanaqmanlu nunakput ikiklivaktaat aullayaangat inuuyaangat nunaptingnut.

Kihiani, taima hilakput allanguqtiliman Ukiuktagni avataingit, aullatitivaktun namagiyamingnik aullayangat huraatjanut taimalu ivavakniaqtun takunalihaaiktunin huraatjanik. Taimaataug aullatitiniagtun inuungnik hulilukaaktunut tunngavikhaqnik, taima tunihimaangniaqtuq takunalihaaiktunut huraatjanut nauyaangat nunaptingnut innikkut. (Lassuy and Lewis, 2010-mi).

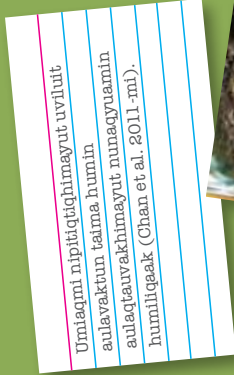
Inivikhait angmakniaqtun takunalihaaiktunut huraatjanut Nunavunmun

Uqumailitaangit imait himiqtuqhimaagmikku umiangalu ataani uviluitlu nipihimayut taima anginirmik aituhihimaagtuq nuutiqtivaktun himaagiangat takunalihaaiktunut huraatjanik imaqmiutanut aihini aihini Nunavunmi. Uqumaitilaangit imait atuqtauhimayuyuq iqyaaagutikhainga umiam. Puplaktukhimayut umiaknut allatqilingani tipivungnin nunagyuaqtuq aviktuqirmi humiliqaak taima una imaq himiqtuqtaunginaqtuq aviktuqirmi humiliqaak taima piqaqthumi huraatjanik nunagiyangngitamngnik, taimalu imaalunalvaqaqtuunginaqtun nunalaani.

Nautjutikhat, kumatlu mikiutlu huraatjat nuutauvaktun nunagyuaqtuq aihinut talvuuna umiakukhimayut niqivaluit, qiunggitlu, napaqtiqtuqtuuyukhauyuntlu, puuqtuiyukhauyutlu, taimaitunlu halumailguq kinaliqaak kamaknin piqaqtaaqtuq nautjutikhaqnik (IASC, 2010-mi).

Taima hilakput allanguqtiqhimaagman Ukiuktagtuq, amigaitun nunamitun imaqmiutauyutlu nautiat aullavakniaqtun tunnirnut qiniqhimaagtuq niqihainik nunagiumayaimiklu namagiyamingnik. Ukuat huraatjat aulatjahimaagtuq hapigmaluungitunlu taima takunalihaaiktunut huraatjat, kihimi akhuuqnaqtuq nauaikhimanguni taima ilangit huraatjat, (kihimi allanguyut tamaaqyuqitumiklu) inuulimaitunakhiyut tunngavigilitaani. Allat namaktumik inuutaagtuq, taima tingmiinaqtun kumat, taima amigaiquyumuliktun ilangani Nunavunmi (IASC, 2010-mi).

Huraatjat aulahimaagtuq nauairutiqaqhimayut “nunanganin aulavingit” taima humi huraatjat hiamittiqtaqtun nunanganut hilalu namagiumitku.

Umiagmi nipiqtuqhimaayut uviluit aulavaktun taima humin aulavaktuuyukhimayut nunaqyuamin humiliqaak (Ohan et al. 2011-mi).

McGee, 2002

McGee, 2002

Aullanaqtun Mihitachimaagtuq Kumat (Melanoplus sanguinipes) ihalruk taimalu takunaqtun humiliqaak Kanatami taima imaatun iungayut huraatjat taima hiamittitaqtun aullavikhaingit Nunavunmut.

Nunaggingitun Huraatjat Nunavunmi

Talvuuna 2011mi, 17-nguyut huraatjat nauairutiqaqhimayut nunaggingitun Nunavunmi, ukuat titiraqhimayut ataani taimalu nunamituaqtuq huraatjat. Nauairutiqaqhimayut taima aullamingit ilhimatituaqhimatun aullavikhaat ukuat huraatjat taima takunalihaaiktun taimalu akumiraaluk inniaqtat. Mairuq huraatjat, allatqiat qupanuq nauairutiqaqhimayut nauairutiqaqtun ataani ikpatim.

NALLUNAQTULIYIIT ATIIIT	NAUNAITUN ATIIIT	OANURITMANGANGIT
<i>Carum carvi</i>	Wild Caraway	Nautiak
<i>Taraxacum officinale</i>	Common Dandelion	Nautiak
<i>Sonchus arvensis</i>	Field Sow Thistle	Nautiak
<i>Leucanthemum vulgare</i>	Oxeye Daisy	Nautiak
<i>Thlaspi arvense</i>	Field Pennycrest	Nautiak
<i>Capsella bursa-pastoris</i>	Shepherd's Purse	Nautiak
<i>Barbarea vulgaris</i>	Yellow Rocket	Nautiak
<i>Amaranthus retroflexus</i>	Green Amaranth	Nautiak
<i>Hordeum vulgare</i>	Common Barley	Nautiak
<i>Puccinellia distans</i>	Spreading Alkali Grass	Nautiak
<i>Vicia cracca</i>	Tufted Vetch	Nautiak
<i>Papaver somniferum</i>	Opium Poppy	Nautiak
<i>Plantago major</i>	Common Plantain	Nautiak
<i>Polygonum aviculare</i>	Prostrate Knotweed	Nautiak
<i>Pieris rapae</i>	Cabbage White	Hakiliqtaaq
<i>Sturnus vulgaris</i>	European Starling	Oupanuaq
<i>Passer domesticus</i>	House Sparrow	Oupanuaq

Huraatjat piksait piqtaqtun tukhitaqumik. Nauairutiqaqhimayut taima piksait takunaqtun nunairutiqaqhimayut.

Takunaniagunghakhiyut Huraatjat Nunavunmi

Taima himiqtuqhimaagtuq umiakukhimagtuq aullahimaagtuq umiakukhimagtuq, ilangit imaqmiutauyut takunalihaaiktun huraatjat nauairutiqaqhimayut nunamituaqtuq umiakukhimayut aqumiliit takuhainiklu inat umiakut, taimaitun inu Chinese Mitten Crab Puqiaqjat (*Eriocheir sinensis*), taima tikuhimaagtuq tipivungnit Nunavunmi humiliqaak.

Inigikhimayug ddiraq, tikuktuuhimayug talvuuna iqalliqiqtuq, iktuqum inuuyaligisuudlu, Kanatami iligikhimayug qaffiyunagtuq imaqmiutauyut takunalihaaiktun huraatjat, talvuni kihimi Hudson Bay-mi avik taunungani. Taima ikpatit ataani titiraqhimayut takunaqtun huraatjat amiqnaqtun taima "Amigiyayukhat" Nunavunmi taimalu taima imaqmiutauyut.

NALLUNAQTULIYIIT ATIIIT	NAUNAITUN ATIIIT	OANURITMANGANGIT
<i>Osmerus mordax</i>	Rainbow Smelt	imaqmiutauyut
<i>Gymnocephalus cernuus</i>	Rüffe	imaqmiutauyut
<i>Caprella mutica</i>	Skeleton Shrimp	imaqmiutauyut
<i>Chelicorophium curvispinum</i>	n/a	imaqmiutauyut
<i>Dikerogammarus villosus</i>	Killer Shrimp	imaqmiutauyut
<i>Gmelinoides fasciatus</i>	n/a	imaqmiutauyut
<i>Pontogammarus robustoides</i>	n/a	imaqmiutauyut
<i>Eriocheir sinensis</i>	Chinese Mitten Crab	imaqmiutauyut
<i>Hemimysis anomala</i>	n/a	imaqmiutauyut
<i>Balanus improvisus</i>	Acorn Barnacle	imaqmiutauyut
<i>Corbicula fluminea</i>	Asian Clam	imaqmiutauyut
<i>Dreissena bugensi</i>	Quagga Mussel	imaqmiutauyut
<i>Bythotrephes longimanus</i>	Spiny Water Flea	imaqmiutauyut
<i>Cercopagis pengo</i>	Fishhook Water Flea	imaqmiutauyut
<i>Eubosmina maritima</i>	n/a	imaqmiutauyut
<i>Marenzelleria cf. viridis</i>	n/a	imaqmiutauyut
<i>Marenzelleria cf. wireni</i>	n/a	imaqmiutauyut
<i>Cordylophora caspia</i>	Freshwater Hydroid	imaqmiutauyut
<i>Coscinodiscus wailesii</i>	n/a	imaqmiutauyut
<i>Odontella sinensis</i>	n/a	imaqmiutauyut
<i>Prorocentrum minimum</i>	n/a	imaqmiutauyut
<i>Codium fragile ssp. tomentosoides</i>	Oyster Thief	imaqmiutauyut
<i>Glugea hertwigi</i>	n/a	imaqmiutauyut
<i>Amphitina foliacea</i>	n/a	imaqmiutauyut

Huraatjat piksait piqtaqtun tukhitaqumik. Nauairutiqaqhimayut taima piksait takunaqtun nunairutiqaqhimayut.

Una havaakhaq aulahimayug talvuuna kiinauyaliqiyunut ikayuritingnit talvanga: Avatiliqiyunut Kanatami
 Environment Canada Environment Canada